

Türi Raamatukogu 2022.a.tegevusaruanne

1. Põhilised tegevussuunad

- Koostöös kõikide Järvamaa raamatukogudega korraldasime ühise raamatukogude nädala Järvamaal;
- algatasime uue traditsiooni täiskasvanutele lugemisbingo näol ning jätkasime juba traditsiooniks muutunud laste suvelugemisega;
- raamatukogud liikusid jõuliselt kogukonnale lähemale, korraldades kogukonnaga koostöös Kahala mänguväljaku avamise, osaledes Oisu kogukonnaüritustel kahe erineva kohvikuga/ tegevustoaga, Kärus Järve päevadel raamatukogu tegevustega, Türil enamikel kultuuri- ja lasteüritustel väljaspool ruume; dialoogide korraldamine Türi Raamatukogu eestvedamisel Türi vallas ja Arvamusfestivalil;
- Oisu ja Laupa raamatukoguhoidjad korraldasid rekordiliselt palju üritusi koostöös koolidega. Nendele ei jäänud palju alla ka Väätsa raamatukogu.
- korrastasime raamatukogu fondi ja likvideerisime vana ja väsinud kirjandust ning perioodikat;
- seoses Ukrainas toimuva sõjaga toimusid Türi valla raamatukogudes mitmed abistamisaktsioonid. Koguti nii esmatarbekaupu, väliküünalde jaoks materjale kui kooliks ja vaba-aja veetmiseks vajaminevaid vahendeid.

2. Eelarve

2.1 Kulu

Tabel 1

Põhieelarve	Seisuga 31.12.21 €	Seisuga 31.12.22 €	Muutus %
Tegevuskulu	279 682	302 528	8%
Sh personalikulu	175 943	192 940	9,7%
Sh majandamiskulu	103 739	111 583	8%
Administreerimiskulu	2 343	1 750	-25,3%
Koolituskulu	714	588	-17,8%
Hoonete maj. kulu	31 071	44 509	43%
Sõidukite ülalpidamiskulu	662	1 035	36%
Info- ja kommunikatsiooni kulu	5 090	4 556	-10,5%
Inventarikulu	7 864	1 243	-84,2%
Meditšiini- ja hügieenitarbed	941	603	-35%
Komplekteerimiskulu	53 035	52 123	-1,7%
sh KOV-lt	28 215	31 734	12,5%
sh riigilt	23 902	20 389	-17,2%
Kommunikatsiooni-; vaba-aja- ja kultuurikulu	1711	3 177	86%
Shprojektid	600	1640	173%
Huviharidus	2 500	1 999	-20%

Raamatukogu eelarvet paisutasid suuresti tõusnud majanduskulud (elekter ja küte). Kokku küsisin lisaraha nii lisaelarvetest kui reservist 9000 eurot, millest seitse tuhat läks

suurenenud majanduskulude katteks. Kaks tuhat eurot kulus heli-isolatsiooni plaatide paigaldamiseks saali ja koridori lakke. Majanduskulu tõusis ka Väätsa raamatukogu arvelt. Algse kokkuleppe kohaselt (2022.a eelarve kaitsmisel) eelmise finantsjuhiga pidi Väätsa raamatukogu maj. kulu katma Türi Kultuurkeskus. Reaalsus oli aga see, et ka need kulud jäid raamatukogu kanda. Mina aga polnud sellega arvestanud, kuna Väätsa raamatukogu kolis alles veebruaris rahvamajaga ühise katuse alla, selle ajani aga puudus mul igasugune ülevaade rahvamaja majanduskuludest.

Tõusis personalikulu. Kõikidel töötajatel tõusis palk 20%, direktoril 7%. Kuna eelnevatel aastatel palku ei tõstetud ja 2022. aastal tõusid hinnad palju, siis seetõttu näen, et ka sel aastal on vaja palku tõsta vähemalt 5%.

Koolitustele ja kokkusaamistele sõitmiseks püüdsid töötajad ikka end paari auto peale ära mahutada. Kus vähegi sai, tõmbasime kulutused miinimumini. See aga tähendab, et tegevused, mis jäid tegemata 2022. aastal, peab ära tegema 2023. Nii on vaja ära teha tuleohutuse koolitus, osadel töötajatel ka meditsiinikoolitus. Samuti on vaja kahel uuel töötajal minna töötervishoiu arsti juurde.

Ära lõppes riigipoolne raamaturaha toetus, mida maksti koroonakriisi ajal. Jäi tavapärane riigipoolne raamaturaha. See andis tugevalt tunda raamatute ostmisel, mistõttu lisasin eelarvest raamaturaha juurde. Kuid teavikute, eriti perioodika, kallinenud hinnad löid meie eelarvet valusalt.

Ka kütuse hind on niipalju tõusnud, et töösõite tegi põhiliselt direktor. Seni on kõik ametisõidud tehtud oma isikliku autoga. Samas ei pea ma seda õigeks. Ametisõidud peaks ära saama teha siiski asutuse autoga. Seega on edaspidi plaanis hakata maalesõitudeks ning koduteeninduseks kasutama valla autot. Tõstatan selle teema kindlasti lähitulevikus ka üles.

2.2 Tulu

Tabel 3

Tulude nimetus	Eelarve	Täitmine	Täitmise %
Kaupade ja teenuste müük	700	1 072	53%
Teavikud - riik	20 389	20 389	100%
Järvamaa Kultuurkapitali Ekspertgrupp	1640	1640	100%
Huvitegevuse toetus	2 000	1999	100%
Kokku	24 729	25 100	153%

Tõusis kaupade ja teenusta müük. Võrreldes 2021. aastaga vähenes teavikute riigipoolne rahastatus. Tegemist oli riigipoolse paariaastase rahasüstiga, mida anti koroonakriisi leevendamiseks. Järvamaa Kultuurkapitali Ekspertgruppilt saime samuti toetust ürituste läbiviimiseks. Ja suureks abiks oli jällegi ka huvihariduse toetus.

3. Projektid

Tabel 4

Projektid, toetused (Kellelt saadud?)	Periood	Eraldatud summa	Projekti üldmaksumus
Ürituste sarja „Raamatukoguaasta 2022. Raamatukogu	01.04.2022	500	1519

kui kirjandus- ja kultuurikeskus“ korraldamine (Eesti Kultuurkapitali Järvamaa Ekspertgrupp)	-30.06.2022		
Ürituste sarja „Raamatukoguaasta 2022 . Kogukond liidab läbiviimine“ (Eesti Kultuurkapitali Järvamaa Ekspertgrupp)	03.01.2022 -30.06.2022	350	700
Illustraator Tuulike Kivestu illustratsioonide näituse korraldamine raamatukoguaastal (Eesti Kultuurkapitali Järvamaa Ekspertgrupp)	01.04.2022 -30.06.2022	390	567
Türi Raamatukogu tegevuste tutvustamine väljapool raamatukogu traditsioonilisi ruume (Eesti Kultuurkapitali Järvamaa Ekspertgrupp)	01.07.2022 -30.10.2022	400	935
Malering (Huvihariduse toetus)	01.02.2022- 31.12.2022	321	321
Gümnaasistidele korraldatud väljasõit Vargamäele „Jalutuskäigud kirjandusmaastikul“ (Huvihariduse toetus)	01.02.2022- 31.12.2022	323	323
Kohtumised kirjanikega, luuletajatega, näitlejaga, kunstnikuga (Lauri Räpp, Kätlin Vainola, Ena Mets, Sander Seire, Made Balbat) (Huvihariduse toetus)	01.02.2022- 31.12.2022	1661	1661
Toetus vahendite soetamiseks (lauamängud) (Huvihariduse toetus)	01.02.2022- 31.12.2022	120	120
	KOKKU	4065	6146

Suurim osa ürituste rahast tuleb projektidest ja huvihariduse rahast. 2022. aastal kirjutasin KULKAsse neli projekti ja saime kokku 1640 neurot. Taotletud vahenditega katsime kirjanike kutsumisega seotud kulutused, rikastasime kultuurielu maapiirkonnas ning tõime Türi valda tunnustatud kunstniku näituse. Kutsutud kirjanike abil soovime tekitada lastes ja noortes rohkem lugemishuvi, samuti laiendada kutsutud külaliste abil lugejate silmaringi. Muutused olid silmaga nähtavad- tõusis meie noorte lugejate raamatukogu kasutus, näiteks Kahalas said mõned noored pered peale laste mängupargi avamist teada, et seal külas üldse tegutseb raamatukogu. Tänu sellele sai hoo sisse ka aktiivselt tegutsev lastehommik.

Jätakuvalt on populaarsed vanemale kooliastmele korraldatavad väljasõidud Vargamäele. Õpetaja sõnutsi on lausa uskumatu, kuidas sellised sõidud lapsi raamatut „Tõde ja õigus“ lugema innustavad.

4. Personali koosseis, juhtimine ja areng

Türi Raamatukogus töötab 10 raamatukoguhoidjat, koristaja ja direktor. Seitse raamatukoguhoidjat ja direktor töötavad täiskoormusega, kaks raamatukoguhoidjat ja koristaja 0,75 osakoormusega ning üks raamatukoguhoidja 0,5 koormusega.

Türi raamatukogus töötab kolm raamatukoguhoidjat ja Oisu raamatukogus on kaks töötajat (1,5 kohta). Ülejäänud raamatukogudes on üks töötaja.

2022. aastal vahetus lausa neli töötajat ja nende asemele oli vaja leida uued raamatukoguhoidjad. Oisu raamatukogus toimus kaks töötajate vahetust. Vanaduspensionile jäi Oisu raamatukogu töötaja Eha. Tema asemele tulnud uus töötaja sai sel kohal töötada mõned kuud, kui lahkus ära erialasele tööle. Tänu Oisu raamatukoguhoidja Helile saime

õnneks raamatukokku jällegi väga tubli ja tragi uue raamatukoguhoidja Kristi Tammistu. Sügise hakul lahkus Väätsa raamatukoguhoidja ja hilissügisel Kabala raamatukoguhoidja. Väätsa raamatukoguhoidja ametikohale korraldatud konkursiga saime pedagoogilise ja noorsootöö kogemusega raamatukoguhoidja. Tõeliselt keeruline oli leida töötajat 0,75 kohaga Kabala raamatukokku. Kaks konkurssi seal ebaõnnestusid. Lõpuks leidsime uue töötaja ikka tutvuste kaudu.

Üha teravamalt annab tunda personali puudus. Raamatukogudele on tulnud aastatega juurde rohkem ülesandeid. Lisaks laenutustegevusele kanname ka kogukonnakeskuse rolli: korraldame erinevaid koolitusi, kirjandus- ja kultuuriüritusi nii lastele, noortele kui täiskasvanutele, kokkusaamisi. Lugejaid ja külastajaid on juurde tulnud, ka riik ootab raamatukogudelt üha enam eakate digipädevuste arendamisel ja abistamisel jne. Viimased aastad on väga ilmekalt näidanud, et piisab, kui näiteks Türil üks töötaja haigestub, ei saa anda teistele töötajatele väljateenitud puhkepäevasad, maal peab raamatukogud sulgema jne. On suur vajadus veel ühe töökoha järele.

5. Raamatukogu haldusjuhtimine.

2021 aastal kolis Türi raamatukogu uutele pindadele Hariduse tn 3 majja. Hoone on ehitatud peaaegu 100 aastat tagasi koolimajaks. 2020. aastani kasutatigi seda algklaaside õppehoonena. Olles uues asukohas töötanud aasta, on nüüdseks kõik töötajad ruumidega harjunud ja tunnevad raamatukogust suurt rõõmu. Kahjuks pole remont siiani lõpetatud, sest raamatukogu vallapoolses osas olev vahesein on väljaehitamata. 2023. aastal on plaanis taotleda reservfondist raha, et lasta korda teha vahesein. Kuna praegune klaasseina variant on äärmiselt kehv, otsin ehitajat, kes ehitaks uue, korraliku seina ja paigaldaks ka korraliku ukse.

Märgata on, et tegemist on olnud üsna ülejala ehitamisega, mistõttu kukuvad liistud juba ära ning ka põrandakate lastetoas hakkab inetuks minema. Maja aknad vajavad väljavahetamist, sest raamaid on mädad ja pudedad. Kuna puudub ventilatsioon, läheb saal üsna kiiresti väga umbseks. Siis peab vahepeal ürituste ajal aknaid avama. Kuid avamisel riskime sellega, et aken võib kaela kukkuda või ei saagi me seda enam kinni. Kuna peale remonti aknaid ei pestud, siis 2022. aastal tellisime aknapesufirma, kes pesi aknad nii seest kui väljast. Lahenduse sai ka saali kõrgetest lagedest tingitud kajaprobleem, mis häiris tugevalt tööd, samuti teenindussaalis olev kajaprobleem. Lisaeelarvest saadud raha eest paigaldati saali ja teenindusruumi lakke heliisolatsiooniplaadid ja see muutis meie töökeskkonda tunduvalt paremaks. Suur mure on ka valgustusega raamatutubades. Kahes ruumis on valgustus täiesti ebapiisav. Sellele probleemile peab lahenduse leidma.

Väätsa raamatukogu kolis jaanuaris uutesse ruumidesse kogukonnakeskuses, Pikk tn 3. Seni asus raamatukogu lasteaias, kuhu sai läbi kahe värava ja lasteaija hoovipoolsest uksest. Nii Türi kui Väätsa uude raamatukokku saavad mugavalt ka liikumispuudega inimesed. Kuigi ruumid on seal ilusad remonditud ning asukohtki on suurepärase, kimbutab Väätsa raamatukogu väga suur ruumipuudus. Hetkel puudub hoidlaruum raamatutele ja varuraamatuid hoitakse üldkasutatavas koristustarvete ruumis. 2023 planeeritakse rahvamajaga läbi rääkida, et saada koristustarvete ruum raamatukogu valdusesse. Ruumipuudusel peab suuremaid üritusi tegema rahvamaja ruumides ja kooli saalis. Õnneks on naabrid toredad ja vastutulelikud, kellega koostöös saab mitmeid üritusi teha. Ka selgus

raamatukogu valmides, et valgust on siiski ebapiisavalt, mistõttu paigaldati lakke juurde lisavalgusteid.

Paremaid ruumilahendusi ootab Käru raamatukogu. Raamatukogu asub rendipinnal, mis on üsna kulukas. Kuigi ruumid on soojad, hubased, kimbutab siiski ruuminappus. Ka Käru raamatukogu puhul loodame ükskord kolida koolimajaga ühe katuse alla. Liikumispuudega inimeste jaoks on olemas kaldtee.

Kabala raamatukogu asub rahvamajaga ühes hoones teisel korrusel. Ruumid on kenad, aga vajavad juba hädasti remonti. Ka liikumispuudega inimesed seda raamatukogu külastada ei saa. Loodame raamatukogu kolida mõisahoonesse, kus asub ka lasteaed/algkool. Millal see teoks saab- ei tea.

Kahala raamatukogu asub teisel korrusel, kuhu eakatel on raske pääseda. Ruumid on kenad ja remonditud, vaid koridor vajab veel värskendamist. Raamatukogul on ka esimesel korrusel ruumid, kus saab korraldada kogukonnaga üritusi, koosolekuid jms. Kogukonna jaoks on raamatukogu ainus asutus, kuhu saavad kõik kokku tulla, et üheskoos midagi tubast ette võtta. Kahala raamatukoguga ühte majja seadis end sisse ka juuksur.

Laupa ja Oisu raamatukogud asuvad koolimajaga ühes hoones. Mõlemasse raamatukokku viib trepp, mistõttu liikumispuudega inimestel on sinna raske pääseda. Oisu raamatukogu on valgusküllane ja kena, ent vajab juba hädasti värskendusremonti. 2022. aastal pooniti seal põrandaid. Kuigi Oisu raamatukogu vajab mitmeid remonttöid, siis kahjuks hetkel on teadmata, mida vallavalitsus ette võtab hoonega. Viimase info kohaselt on plaanis seal suurem remont, mille käigus raamatukogugi saab ruumide uuenduse. Laupa raamatukogu on samuti kena, kuid ruumi napib. Raamatukoguhoidjal puudub puhkenurgake. Suuremaid kogunemisi peetakse Laupal koolisaalis.

Kokkuvõtteks võib öelda, et remondivajadus on pea kõikides maakogudes v.a. Türil (muidugi on vaja pooleliolevad ehitused lõpule viia) ja Väätsal.

6. Raamatukogu arendustegevused infotehnoloogia valdkonnas

Kõikides raamatukogudes levib wifi võrk. Kabala raamatukogus on 2021. aastast kasutusel valguskaabel ja seetõttu on seal väga hea Wi-fi levik.

Oisu raamatukokku paigaldati uus uus kiire internet. Majja veeti uued kaablid, rajati uus ja turvaline Wifi võrk. 2021. aastast on ainult Oisu raamatukogul olemas lepinguline IT spetsialist, kes teeb arvutitele hooldustöid.

Kui Oisu raamatukogu välja jätta, siis arendustegevust infotehnoloogiavallas ei toimunud. Kindlasti seab arendustegevusele piirid rahanappus. Arvutitega saab aetud kõige hädavalikumad toimingud. Enamikes lugejate ja töötajate arvutites on kasutusel Libre Office tarkvara.

Kahjuks on Türi valla raamatukogudes riist- ja tarkvara ajale täiesti jalgu jäänud. Kõik riistvara uuendused jäävad rahapuuduse taha. Seetõttu on sageli probleeme Oisus näiteks riistavara ühildamisega, mille tulemusena pole võimalik printida jne. Käru raamatukogus on pidevalt probleeme internetiga ja riistvaraga.

Praegused arvutid on hakanud üles ütlema, mistõttu peab 2023. aastal soetama juurde pamõned arvutid.

7. Ülevaade raamatukogu nõukogu tööst

Türi Raamatukogu teeninduse korraldamise kohta ettepanekute tegemiseks, raamatukogu töö hindamiseks ja tegevust puudutavate oluliste küsimuste läbiarutamiseks on moodustatud raamatukogu nõukogu, mis kinnitatakse neljaks aastaks.

12. aprill 2022. aasta nr 106 korraldusega kinnitati Türi Vallavalitsuse poolt Türi raamatukogu nõukogu viieliikmelisena järgmises koosseisus:

- 1) Anneli Jaasmaa- töötajate esindaja;
- 2) Tiina Linamägi- töötajate esindaja;
- 3) Ann Valang- lugejate esindaja;
- 4) Pille Kuulme- lugejate esindaja;
- 5) Aili Avi- Türi Vallavolikogu esindaja.

Raamatukogu nõukogu käis koos kahel korral, kus raamatukogu direktor andis ülevaate raamatukogu 2021. aasta tegevusest, eelarvest ning 2022 a eelarvest ning tegevusplaanidest. Väga rahul oleme uue nõukogu liikme, vallavolikogu esindaja Aili Aviga. Aili on koos oma perega Türi Raamatukogu lugeja ja hea koostööpartner nii Kogukonnaseltsi kui ka õpilasühenduse TOREkate kaudu. Alati rikastab ta arutelusid nõukogus heade ideede ja lahendustega. Põhiliselt arutasimegi nõukogus lisaks eelarvetele jooksvaid küsimusi, näiteks otsisime raamatukogu saali heliprobleemidele lahendusi, andsime ülevaate raamatukoguaasta sündmustest jne.

8. Kogude komplekteerimine ja lugejateenindus

Tabel 5

2021

Raamatukogu nimi	Raamatud	Raamatukogu kasutajaid	Külastused	Laenutused	Elanike arv 31.12.2020
Türi	48 678	1 917	25 371	54 613	5 802
Oisu	27 000	435	9 125	12 830	1 176
Laupa	16 292	232	7535	6 126	1 200
Kabala	9 285	88	756	1 669	398
Kahala	765 6	61	2 366	6 878	315
Käru	15 499	256	3227	5 476	566
Väätsa	16 227	212	2876	6 291	1247

Tabel 6
2022.a.

Raamatukogu nimi	Raamatud	Raamatukogu kasutajaid	Külastused	Laenutused	Elanike arv 31.12.2021
Türi	49 731	1 884	28 964	65 347	5 806
Oisu	27 122	423	9 396	11 116	1 175
Laupa	16 559	239	11 150	5 814	1 200
Kabala	8 995	90	945	939	403
Kahala	7 790	68	2 926	7 154	305
Käru	15 824	287	4 818	8 468	567
Väätsa	14 950	284	3094	6 723	1228

Teavikud komplekteerime Järvamaa Keskraamatukogu vahendusel. Raamatute soetamisel eelistati Eesti kirjanike teoseid, Eesti kultuurkapitali poolt märgitud raamatuid ja kirjanduspreemiaid pälvinud teavikuid. Samas arvestame ka reaalselt nõudlust, s.o. lugeja huvi uuema meelelahutuskirjanduse, elulugude, eneseabi ja alternatiivmeditsiini vastu.

Enam tähelepanu pöörame lastekirjanduse tellimisele. Auhinnatud teosed proovime kõik hankida suurematesse kogudesse. Raamatukogud, kes teevad enam koostööd põhikoolidega (Türi, Väätsa, Oisu ja Laupa), pööravad rohkem tähelepanu mitmekesise ja uuema laste- ja noortekirjanduse olemasolule.

Ka perioodikat komplekteerides lähtume lugejate soovidest, kuid jälgime ka, et vähemalt ühes kogus oleks olemas kõik kultuuriperioodika. Lisaks, kõikidesse Türi valla raamatukogudesse on tellitud lasteajakirjad „Hea laps“ ja „Täheke“.

E-teavikute tellimisega pole me veel kaasa läinud. Kuna raha tõesti väga napib, siis hetkel oleme panustanud siiski paberraamatule. Küll aga esmakordselt tellisime lugejatele kohapeal lugemiseks lisaks PostimeesGrupi digiväljaandeid.

Kokku komplekteeriti Türi valla raamatukogudes 3014 teavikut, millest 12,9% oli annetusi. Ilu- ja lastekirjandus moodustas komplekteeritud teavikutest 81,5%. Kui võrrelda eelmise aasta komplekteerimist, siis 2022. aastal komplekteeriti 8,5% vähem teavikuid. Laste ilukirjanduslikke teoseid komplekteeriti 2022. aastal 433 eksemplari, so 14,3% kogu juurdetulekust.

Laste-ja noortekirjanduse komplekteerimine

Kokku komplekteeriti kõikidesse Türi valla raamatukogudesse 433 uut laste- ja noorteraamatut, mis on 40,9% vähem kui 2021. aastal. Kindlasti mõjutas seda ka see, et Oisu ja Laupa raamatukogud olid varasemalt saanud raamaturationa toetust ka „Lugemisisu“ programmis osalemise eest. Kahjuks 2022. aastal seda enam ei jagatud. Enamuse soovitud laste- ja noorteraamatute paremikus proovime siiski Türi valla raamatukogudesse soetada. Aga see läheb järjest raskemaks, sest raamatud on kallid ja aina kallimaks lähevad. Türi raamatukogu vahetas mingil määral välja ka lagunenud soovituslikku kirjandust uuemate eksemplaride vastu.

Ukraina sõjaga seoses saabus Türi valda ka sõjapõgenikke. Meie töötaja Triinu hakkas sõjapõgenike lastele kohe otsima ka ukrainakeelseid raamatuid. Tekkis väga hea koostöö Ukraina Kultuuriseltsiga, kelle kaudu saadeti meile üsna palju ukrainakeelseid raamatuid, nii et saime neid jagada üle valla ka teistele raamatukogudele.

8.1 Perioodika komplekteerimine

Perioodika tellimine kujunes 2022. aastal hüppeliselt kerkinud hindade tõttu parajaks väljakutseks. Õnneks säästisime raha venekeelse perioodika arvelt. Kuna 2022. aasta alguses, seoses Venemaale väljakuulutatud majandussanktsioonidega lõppes venekeelse perioodika ilmumine, saime selle raha eest pikendada eestikeelsete väljaannete tellimist. Võitu väga palju aga ei saanud, sest kallinesid teised väljaanded. 2023 peab seetõttu veel enam perioodika tellimist koomale tõmbama. Küll aga katsetasime sel aastal esmakordselt ka digiväljaannetega. Esimeste digiväljaannetena tellisime Postimees Grupi väljaanded.

2022. aastaks soetati Türi valla raamatukogudesse 54 aastakäiku ajalehti, millest 50 aastakäiku osteti ja 4 saadi kingituse või annetusega. Ajakirju soetati 204 aastakäiku, millest 175 osteti ja 29 saadi kingituse või annetusega. Kõik raamatukogud komplekteerivad perioodikat oma lugejate eelistustele vastavalt, lisaks on kõikidesse raamatukogudesse tellitud lastele mõeldud „Täheke“ ja „Hea laps“. Türi raamatukogule telliti ka enamus kultuuriperioodikat. Minu hinnangul on kõikides raamatukogudes olemas perioodikat vajalikul määral kõikidele huvigruppidele.

8.2 Inventuurid, mahakandmised

2022. aastal inventuure Türi valla raamatukogudes ei teostatud. Küll aga on plaanis teha inventuurid 2023 aastal Väätsa ja Kabala raamatukogudes, kuna seal vahetusid ka töötajad.

Suurem hulk lagunenud ja vananenud teavikuid kanti maha Väätsa raamatukogus. Kuna kolimise eel korralikku puhastust fondis ei tehtud, siis pidime töötaja vahetudes hakkama puhastama uuesti ka fondi. Seda teeb raamatukoguhoidja veel ka 2023. aastal.

Teised raamatukogud tegid mahakandmisi väga vähe. Kuna Türi raamatukogu puhastas oma fondi kolimise eel 2021. aastal ära, siis nüüd oleme seal joonel ja mahakandmisi tuleb mõni üksik.

2022. aastal kustutati Türi Raamatukogu struktuuriüksustes kokku 2676 eksemplari raamatuid, millest 60% moodustasid Väätsa raamatukogus mahakantud raamatud. Ajakirju kustutati 221 aastakäiku.

8.3 Lugejateenindus

Laenutustes oli peaaegu kõikides raamatukogudes suurem osakaal ilu- ja lastekirjandusel. Kõige enam laenutati ilu- ja lastekirjandust Väätsa raamatukogus (81,8%), Laupa ja Türi raamatukogudes, vastavalt 80,7% ja 75% kojulaenutustest. Oisu raamatukogus moodustas ilu- ja lastekirjanduse laenutused vaid 58,7% kojulaenutustest. Sarnaselt möödunud aruandeaastaga oli Kahala raamatukogus jätkuvalt kõrgeim ajalehtede/ajakirjade laenutamiste osakaal vallas, so 97% kogu kojulaenutustest, mis on tingitud valdavalt eakast lugejaskonnast

ja muidugi ka väikesest sissetulekust- kuna inimestel on vähe raha, siis nad lihtsalt ei jaksa osta perioodikat ja laenutavad meelsasti raamatukogust.

Keskmiselt laenutati Türi Raamatukogus laste- ja ilukirjandust 67,5% kogu kojuleanutustest.

8.4 Raamatukogu kasutamine ja teenused.

Raamatukogude kasutamine 2022. aastal üldkokkuvõttes suurenes. Kindlasti andis oma osa raamatukogude aasta, mil raamatukogud olid rohkem pildis ja pakkusid võimalikult palju tegevusi. Oma osa oli kindlasti ka meie personali vahetumisel.

Lugejate arv kasvas Türi valla raamatukogudes kokku 2,3%, so 74 inimese võrra (Tabel 7). Kõige enam tõusis lugejate arv Väätsal (34%), Kärus (11,8%) ja Kahalas (11,5%).

Väätsa raamatukogu lugejate arv tegi hüppe alates oktoobrist, kui raamatukogus asus tööle uus, energiline raamatukoguhoidja. Hoolimata sellest, et sinnamaani oli raamatukogu suvest saadik üsna kaootiliselt avatud olnud ja lugejate arv oli väga kokku kuivanud, suutis raamatukoguhoidja imet teha ja lugejat raamatukokku tagasi tuua.

Käru raamatukoguhoidja teeb samuti väga süsteemset tööd lugejatega, korraldades neile erinevaid kohtumisõhtuid, viies hooldekoju raamatuid ja korraldades hooldekodu elanikele raamatukogutunde.

Kahala raamatukogus tõusis lugejate hulk tänu juuksuritöökojale, mis avas ukсед raamatukoguga samas majas.

Tabel 7

Lugejad 2021	Lugejad 2022	Muutus (+/-)
3201	3275	74

Türi valla raamatukogusid külastas 2022. aastal 61 293 inimest, mis on 19,6% rohkem, kui 2021. aastal (Tabel 8). Suurim külastuste arvu tõus oli 2022. aastal Käru Raamatukogus (49,3%) ja Laupa raamatukogus (48%). Suurt tõusu võib seostada nii raamatukogude aasta sündmustega ning ka mitme suursündmusega, kuhu raamatukogud olid kaasatud ja muidugi raamatukoguhoidjate tubli töö. Raamatukogude osalemine kogukondlikel sündmustel tõstis mitmegi raamatukogu külastatavust. Tagasihoidlikum oli külastatavuse suurenemine Oisu raamatukogus (3%). Oisu raamatukogu külastatavuse stabiilsuse taga näengi raamatukoguhoidjate väga head ja järjekindlat tööd oma lugejatega.

Kokkuvõtteks võib öelda, et kõik raamatukoguhoidjad tegid ära suure töö oma raamatukogu nähtavaks ja kuuldavaks tegemisel, sest enamuse laenutatud raamatute taga on raamatukoguhoidja pidev töö, et õige raamat jõuaks õige lugejani ning iga korraldatud sündmuse taga on hulk töötunde ja asjaajamist.

Tabel 8

Külastused 2021	Külastused 2022	Muutus (+/-)	Virtuaal-külast. 2021	Virtuaal-külast. 2022	Muutus (+/-)
51 257	61 293	10 036	12 212	12 596	384

Tabel 9 näitab, et laenutuste arv on üle pika aja jälle tõusuteel. Türi valla raamatukogudes tõusis laenutuste arv kokku 8566 laenutuse võrra, so 8,8%. Paraku on tõus tulnud kohallaenutuste arvelt, mis oli 41,9% suurem võrreldes 2021. aastaga. Kojulaenutuste arv Türi valla raamatukogudes kokku seevastu vähenes 2%. Vaid Türi raamatukogus tõusis kojulaenutuste arv 7,8% ja kogulaenutuste arv tõusis kohallaenutustega kokku 19,7%. Kojulaenutuste väike tõus võrreldes 2021. aastaga, oli ka Kärü raamatukogus (0,5%). Mitmes teises raamatukogus tõusid kohallaenutused hüppeliselt, näiteks Väätsal üle paari tuhande kohallaenutuse võrra ja Kahalas 90%. Oli aga ka suuri langusi. Kabala raamatukogus langes kohallaenutuste arv lausa 77%, koos kojulaenutustega 32,4%, mis on väga suur langus. Laenutused langesid ka Oisu raamatukogus (13%). Kui võrrelda laenutusi külastuste arvuga, siis võib järeldada, et inimesed kasutavad üha rohkem teavikuid kohapeal, on käinud usinalt raamatukogu üritustel või kasutanud postipunkti teenust, kuid laenutavad raamatuid vähem koju. Ka võib hüppeliselt kasvanud kohalkasutuse numbrid panna selle arvele, et varasematel aastatel pole raamatukoguhoidjad väga palju tähelepanu pööranud kohalkasutuste registreerimisele.

Tabel 9

Laenut-d 2021	Laenut-d 2022	Muutus (+-)	Päringud** * 2021	Päringud** * 2022	Muutus (+-)
96 995	105 561	8566	2 949	2 986	37

8.5 Laste-ja noorte raamatukogu kasutamine

Üldkokkuvõttes on kõik numbrilised näitajad liikunud laste- ja noorte raamatukogu kasutamises ülespoole.

Noori lugejaid tuli juurde 80, mis teeb võrreldes 2021. aastaga 8,7% -lise tõusu. Enim, 35% tõusis Väätsa raamatukogus lastest lugejate arv. Ka Kabala raamatukogus tõusis 2021. aastaga võrreldes 15,1% noorte lugejate arv. 2022. aasta jooksul jäi vaid Kahala raamatukogus üks lapslugeja vähemaks. Väätsa raamatukogu uued noored lugejad said registreeritud enamikus kõik uue töötaja tööle asumisega, kes alustas aktiivset koostööd kooli ja noortekeskusega.

Türi valla raamatukogudes tõusis ka laste- ja noorte külastuste arv, võrreldes 2021. aastaga lausa 43,35%. Jällegi tegi suurima tõusu läbi Väätsa raamatukogu, kus laste- ja noorte külastatvus tõusis võrreldes 2021. aastaga 948 külastuse võrra so 493,7%. Üle poole võrra tõusid laste- ja noorte külastused ka Kabala (84,1%), Kärü (62,6%) ja Laupa raamatukogus (62,5%). Kindlasti oli kõikide raamatukogude suure külastatavuse taga ka rekordiliselt palju raamatukogude aasta raames läbiviidud sündmusi, mis lapsi ja noori raamatukokku meelitas.

Hea meel on selle üle, et suurenenud külastuste taga on ka suurenenud laenutused. Laenutuste arv suurenes laste- ja noorte kasutajate seas 1258 laenutuse võrra, mis teeb 14,6% enam kui 2021. aastal. Suurim laenutuste tõus oli võrreldes 2021. aastaga jällegi Väätsal (75%) ja ka Kahala raamatukogus (47,9%). Laenutuste arv langes 2021. aastaga võrreldes vaid Laupa raamatukogus (-5,8%).

Kõikide laste- ja noorte raamatukogude kasutuse taga on raamatukoguhoidjate suur ja järjepidev töö kirjanduse ja lugemise propageerimisel. Samuti väga paljude eriilmeliste tegevuste ja ürituste väljatöötamisel ning elluviimisel.

Tabel 12

Lug-d 2021	Lug-d 2022	Muutus (+/-)	Külast-d 2021	Külast-d 2022	Muutus (+/-)	Laenut 2021	Laenut 2022	Muutus (+/-)
920	1000	80	16 106	23 088	6982	8948	10 206	1258

8.6 Laste-ja noorteteenindus, s.h lugemisharjumuste kujundamine ja arendamine.

Türi valla kõik raamatukoguhoidjad töötavad selle nimel, et meie lastest kasvaksid raamatusõbrad. Kohas, kus on koolid ja lasteaiad lähemal, on selleks ideaalsed võimalused. Kus lasteaeda pole, seal peab rohkem vaeva nägema.

Väga palju sõltub laste lugemisisu ka vanematest. Kui vanemad on ikka lugejad, kasvab ka lapsest raamatusõber. Teiseljuhul proovime äratada lastes huvi raamatute ja lugemise vastu, pakkudes erinevaid tegevusi raamatukogus. Selleks on väga palju abiks ja headeks koostööpartneriteks lasteaia- ja kooliõpetajad.

Laste lugemisharjumisi aitab tekitada ja arendada näiteks lugemisprogrammid „Lugemisisu“, mida kasutavad aktiivselt Oisu ja Laupa raamatukogud, nüüd juba mitu- mitu aastat. Lugemisisuga ühines 2022. aastal ka Kärü raamatukogu. Samuti „Suvelugemine“, millest võtavad osa kõik Türi valla raamatukogud. Pärast mõlema programmi lõppu ootab lapsi diplom või aukiri ning väike meene või tore sündmus. Lastele meeldivad mõlemad programmid väga. Lugemisharjumuste kujundamiseks kutsume esinema erinevaid kirjanikke. 2022. aastal külastas Türi valla raamatukogusid nii luuletajad, kirjanikud, kui jutuvestjad. Luuletaja Lauri Räpp kohtus Türi gümnaasiuminoortega, kirjanik Kätlin Vainola külastas nii Laupa kui Oisu raamatukogu ning jutuvestja käis külas nii Oisu, Kabala kui ka Laupa raamatukogus ning Andrus Kivirähk Kärü koolis. Suvelugemise lõpupeole tuli lastele külla Heina Seljamaa. Türi Ühisgümnaasiumiga jätkub koostöö gümnaasistide Vargamäe külastamiseks, tekitamaks sügavamat huvi Tammsaare teoste vastu. Ka nende tegevustega oleme pälvinud laste ja õpetajate tänu ning hea tagasiside.

Türi raamatukogus toimub igas kuus üks lastehommik, millel on oma kindel teema. Ka seal loetakse ette raamatut, vesteldakse ja arutletakse selle põhjal. 2022. aastal toimusid esmakordselt lastehommikud ka suvel, mängupargis.

Teist aastat korraldati Türi raamatukogus XXV üleriigilist noortetluskonkurssi „Koidulauliku Valgel“ maakondlikku eelvoorut. Sedapuhku suuremalt ja ettejuht kutsuti kohapeale. Ettejuht hindasid luuletajad ja esinesid ka Muusikakooli akordionistid lõbusate vahetlusedega.

Kärü raamatukoguhoidja teeb koostööd kooli ja lasteaiaaga. Raamatukoguhoidja hinnangul on väga tähtis järjepidevus, mistõttu külastab ta kord kuus kooli ja lasteaeda, et koostöös

õpetajatega läbi viia raamatukogutunde nii kooli- kui ka lasteaialastele. Samuti käivad lapsed tunnis ka raamatukogus.

Väätsa raamatukoguhoidja peab samuti koostööd kooli ja lasteaiaga väga tähtsaks. Ka tema korraldab raamatukogus ja koolis erinevaid teematunde õpilastele.

Oisu ja Laupa raamatukoguhoidjad valmistavad lapsi ette osalemiseks ettelugemise võistlusemaakondlikuks eelvooruks.

Kahala raamatukogus tõusis lastepoolne raamatukogu kasutamine peale seda, kui raamatukogu töötajad koostöös kogukonnaga avasid Kahala külas mängupargi ja raamatukoguhoidja hakkas läbi viima kord kuus raamatukogus lastehommikuid.

Türi, Oisu, Käru, Laupa, Kabala ja Väätsa raamatukogud korraldavad kõik ka raamatukogu tutvustavaid tunde, kirjandust tutvustavaid üritusi. Näiteks tutvuti Laupa raamatukogus Astrid Lindgreni, Ilon Wiklandi, Leelo Tungla, Ilmar Tomuski, Markus Saksatamme, Tove Janssoni ja teiste lastekirjanike raamatutega. Lisaks valiti 4. klassi õpilastele ettelugemisvõistluseks „Ühes väikeses Perviku raamatus“ sobivaid jutte. Õpilased tutvusid raamatukogus leiduvate lastejakirjadega Täheke ja Hea Laps, väiksemad lapsed avastasid enda jaoks ajakirjad Miki Hiir ja Tom ja Jerry. Oisu raamatukogus viivad õpetajad läbi emakeeletunde, kõnevõistlusi. Laupa Põhikoolis korraldati koostöös õpetajatega mitu korda ettelugemisi.

Minu hinnangul teevad raamatukoguhoidjad väga head tööd laste lugemisharjumuste kujundamisel ja arendamisel.

8.7 Laste- ja noorteüritused:

Raamatukogude aasta puhul töötasid raamatukoguhoidjad veelgi suurema energiaga. Niipalju kui võimalik, osaleti raamatukogude aasta toimkonna poolt väljapakutud sündmustel.

Nii näiteks avati Laupal raamatukogude teema-aasta ühise suure ettelugemisaktsiooniga. Samuti korraldas raamatukogu koostöös kooli näiteringijuhiga näiteringi õpilastele pannkoogipeo. Laupa, Väätsa ja Türi raamatukogud korraldasid ööraamatukogu. Mõningatest sündmustest ka järgnevalt.

Laupa raamatukoguhoidjal oli hea koostöö Laupa kooli eesti keele ja kirjanduse õpetaja Kerli Rhedega, kelle hea ettelugemisoskus meelitas kohale alati palju kuulajaid. Terve aasta jooksul luges õpetaja erinevatel tähtpäevadel ette nii väikestele kui ka suurematele õpilastele: eesti kirjanduse kooslugemise päeval Eno Raua „Naksitralle“, sügisel Lugemistunnis Tove Janssoni „Muumitrolle“ ja oktoobris ettelugemispäeval Aino Perviku raamatut „Arabella, mereröövli tütar“. Emakeele nädala raames korraldati Laupal kogu koolile kirjandusviktoriin ja traditsiooniline ilu- ja õigekirjavõistlus. Ajakirjapäeval tutvuti ajakirjadega Täheke ja Hea Laps. Ettelugemise päeval loeti koolimaja erinevates kohtades muinasjutte, luuletusi ja jutte. Lemmikraamatupäeval lugesid õpetajad vahetundides ette oma lemmikraamatuid. Novembris peeti halloweeni-nädalat – loeti õudusjutte, mängiti teemakohaseid mänge.

Oisu raamatukogu laste- ja noorteüritused toimuvad enamasti koostöös Retla-Kabala Kooliga. Aasta algul toimus „Nukitsa konkurss“, mille e-hääletamisest võtsid raamatukogu vahendusel osa ka Retla-Kabala Kooli õpilased. Emakeelepäeval külastas raamatukogu lastekirjanik ja ajakirja „Hea Laps“ peatoimetaja Kätlin Vainola. Raamatukogu ja kooli ühisüritusteks olid

Retla-Kabala Kooli Olümpiamängude projekt ja Trallipäev. Kevadtalvel osales raamatukogu kooli Olümpiamängude projektis, pakkudes vajalikku kirjandust stendide koostamiseks, eksponeerides olümpiamängude raamatute näitust ja koostades olümpiamängude kohta viktoriini. Septembri algul toimub koolis igal sügisel traditsiooniline Trallipäev.

Käru raamatukogus alustas „Lauamängude laupäevak“, mis toimub kord kuus laupäeviti. Selle raames mängitakse arendavaid mõttemänge ja on võimalus kõigil lugejaltel külastada raamatukogu laupäeval. Iga kord on fookuses üks lauamäng ja seda juhendab kogenud juhendaja. Käru raamatukogu organiseerimisel käis Käru kooli lastega kohtumas ka Andrus Kivirähk.

Türi Raamatukogu direktor aitas korraldada Kahala raamatukogul ja kogukonnal Kahala mängupargi avamist. See oli märgiline sündmus Kahala raamatukogu jaoks, sest peale seda üritust tõusis hüppeliselt raamatukogu kasutamine laste ja noorte perede poolt. Sügisel alustas raamatukogus lastehommikute, kus kord kuus saadakse kokku, et üheskoos meisterda, voltida, küpsetada, lugeda raamatuid, mängida jne.

Väätsa raamatukoguhoidja tutvustas lastele ja noortele erinevat laste- ja noortekirjandust, korraldas raamatukoguõo raames lastele rahvajuttu „Soend“ tutvustava fotojahi ja rollimängu ning viis läbi teematunnid, mille raames tutvusid ja mängisid lapsed läbi A. Lindgreni jutustuse „Rebane ja päkapikk“. Ka joonistati/kaunistati raamatukoguhoidja eestvedamisel koos õpilastega kaks Väätsa jõuluvaateakent.

Kabala raamatukogus toimus õpilaste ja lasteaialaste kohtumine jutuvestja Ena Metsaga, mis kujunes väga soojaks ja hubaseks koosistumiseks.

Türi raamatukogus on jätkuvalt populaarsed kord kuus toimuvad lastehommikud. Raamatukoguhoidja Tiina on aastate jooksul suure töö ära teinud lastehommikute korraldamisel. Igaks lastehommikuks on oma teema: loetakse jutt, mängitakse ja alati on ka käeline tegevus. 2022. aastal lisandusid suvised lastehommikud Murumoori mängupargis ja neid viisid läbi raamatukoguhoidjad Kabalast ja Oisust. Raamatukoguaasta tippsündmuseks kujunes laste seas ööraamatukogu, mille raames loeti kummitusjutte, käidi otsimas keldris kummitust ning õhtu päädis suure tantsupeoga, kus kõik suured ja väikesed kummitused ennastunustavalt tantsu vihtusid. Lasteaedadele on välja töötatud kuus programmi, mille vahel valida enda jaoks sobilik. Populaarseimad on „Minu koduraamatukogu“ ja muinasjututund. Muinasjutte etendavad töötajad ise. Populaarsed on alati jõulu etendused, mida vaatavad võrdse huviga nii lapsed kui ka eakad. Koolid ja lasteaiad käivad meelsasti raamatukogus, eriti algklasside lapsed. Türi raamatukoguhoidjad kutsusid kokku Türi valla noortevolikogu liikmed, arutlemaks ümarlauas, mis toob noored raamatukokku ja millised sündmused neid könetavad. Selle tulemusena korraldasid raamatukoguhoidjad õppuritega koosarutelu ringi „Kas soovituslik kirjandus tapab lugemisisu?“, kus õpetajad, õpilased ja raamatukoguhoidjad arutlesid selle küsimuse üle. Türi raamatukogus käisid koos Aili Avi eestvedamisel ka noored ettevõtlikud TOREkad, kes viisid meie ruumides läbi erinevaid töötube. Juba kolmandat aastat koguneb Türi raamatukogus Malering asjaarmastaja Kalev Tasangu juhendamisel. Tundub, et lõpuks on ring hoo sisse saanud, sest maleringis osaleb stabiilselt 5-6 last.

Jätkuvalt osalevad kõik Türi valla raamatukogud Suvelugemisprogrammis. Suvelugemine lõppeb alati peoga, kuhu tuleb külla mõni kirjanik, muusiknäitleja või lihtsalt põnev tegelane ja loomulikult süüakse ka kringlit.

2022. aasta lõpus toimus koostöös Transpordiametiga Türi, Väätsa, Oisu, Laupa, Kabala ja Kahala raamatukogus liiklusohutust tutvustavad teematunnid. Tegemist oli tõeliselt mahuka programmiga ning raamatukoguhoidjad võtsid seda väga tõsiselt. Näiteks meisterdasid Oisu raamatukogu töötajad väga vahvad näitlikud õppevahendid, mida laenasid meelsasti ka Türi raamatukogule. Kuigi see oli üsna mahukas ettevõtmine, oli raamatukoguhoidjatel seda väga huvitav teha ja rõõmsasti oldi nõus seda ka tulevikus tegema.

Eeltoodu oli väga lühidalt kokkuvõetud ja vaid osa üritustest, mis 2022. aastal lastele ja noortele korraldati.

9. Raamatukogudevaheline koostöö, RVL (raamatukogudevaheline laenutus)

Raamatukogudevaheline koostöö sujub väga hästi. Kohtutakse regulaarselt ühistel seminaridel. Kui mõnes kogus vajab raamatukoguhoidja abi näiteks raamatute sorteerimisel, siis lähevad teiste kogude raamatukoguhoidjad talle appi. Nii on käidud raamatukogudes abiks Väätsal, Türil, Kärus, Kabalas, Kahalas. Suvel korraldasid Oisu ja Kabala raamatukoguhoidjad Türi Murumoori Mängupargis kahel suvekuul lastehommikuid. Ka käiakse abistamas kogukondlikel üritustel, näiteks kohvikute päeval Oisus ja Türil. Kui on vaja asendada kedagi, siis läheb teise raamatukogu töötaja asendama puudujat. Muidugi on miinuseks see, et sel juhul peab raamatukoguhoidja oma kogu selleks ajaks sulgema. Ka Kabalas ja Kärus on raamatukoguhoidjad abiks käinud just väliüritustel.

RVL on põhiliselt toimunud Türi valla raamatukogude vahel. Samuti tellitakse teavikuid üsna palju ka Järvamaa Keskraamatukogust. Raamatute kalli hinna tõttu on see ainus variant saada vajaminev teavik, kui ise ei jõua osta. Olemegi Türi vallas nii teinud, et kui on hinnalisem raamat, siis on peaasi, et vähemalt üks kogu selle tellib ja teised siis vajadusel laenavad tema käest. Seda ei saa aga väga rakendada menukite puhul, kuna muidu jäävad lugejad ootamagi raamatut.

Enim kasutas RVLi Kärus raamatukogu, tellides 2022. aastal oma kogusse teistelt raamatukogudelt 336 teavikut. Enim RVLi väljalaenutamisel tegi Türi raamatukogu, kes laenutas teistele raamatukogudele kokku 536 teavikut. Usinamad RVL-ijad olid veel Väätsa ja Oisu.

10. Raamatukoguteenused

Veel 2022. aastalgi mõjutas koroonaviirus raamatukogu üsna tugevalt. Eriti valusalt sai pihta Türil asuv struktuuriüksus, mis oli lausa kahel korral (kevade alguses ja sügisel) vaja nädalaks ajaks sulgeda, kuna töötajad haigestusid koroonaviirusesse.

Oisu raamatukogu pakub koostöös Omnivaga ka postiteenust. Väätsa raamatukogus suleti postipunkt suvel. Asemele tulid postipakiautomaadid. Samas inimesed käivad ikka raamatukogus sooviga osta marke ja ümbrikuid. Kõikides Türi valla raamatukogudes pakutakse lisaks tavapärastele laenutusteenusele veel:

- Koduteenindust;

- Wifi kasutamise võimalust;
- Arvutite kasutamise võimalust;
- Printimist, skaneerimist, koopiategemise võimalust;
- Oisus ja Türi dokumentide lamineerimise võimalust.

10.1 Avaliku teabe kättesaadavaks tegemine.

Avaliku teabe kättesaamiseks on kõikides Türi valla raamatukogudes olemasolevad lugejaarvutid varustatud internetiühendusega. Arvutid on varustatud id-kaardi lugejatega. Samuti on olemas wifi ühendus oma arvuti või telefoni jaoks.

Arvutite kasutus võrreldes 2021. aastaga tõusis 21,7%. Kuna 2021. aastal olid peaaegu kõik raamatukogu teenuste näitajad miinustes koroonatõttu, siis 2022. aastal said raamatukogu külastajad jälle teenindussaalidesse, mis tingis ka tihedama arvutikasutuse. Kokku kasutas 2022. aastal AIPi teenust 356 kasutajat ja tehes seda 2025 korral.

Arvuteid kasutatakse valdavalt kas printimiseks (nooremad inimesed) ja eakamad, kel pole kodus arvutit või ei oska nad ise seal toiminguid sooritada ja soovivad raamatukoguhoidja abi. Tavaliselt soovitakse abi pangatoimingute sooritamisel, digallkirjastamisel või e-kirjade saatmisel. Aga sooviti abi ka rahvaloenduse ankeedi täitmisel, kaasava eelarve hääletamisel internetis jne.

10.2 Erivajadustega sihtrühmade teenused

Erivajadustega inimestele osutavad koduteenindust Türi ja Kahala raamatukogud. Raamatud viiakse lugejatele koju. Põhiliselt on koduteeninduse vajajateks eakad, kes ise tervislikel põhjustel või vanaduse tõttu ei jõua enam raamatukokku tulla.

Tabel 13

	Kordade arv	Teenuste arv	Kasutajate arv
Koduteenindus	90	3	19

Teenuseid teistele asutustele osutab vaid Kärü raamatukogu. Aktiivselt on käivitatud koostöö Kärü Südamekoduga. Kooskäimist nimetatakse raamatuklubi Südaks ja toimuvad need regulaarselt, kaks korda kuus. Üks kord kuus käib pisem grupp (5-8 osalejat) Kärü raamatukogus, kus teetassi kõrvale puhutakse juttu ning mängitakse lihtsamaid sõnamänge ning teinekord astub raamatukoguhoidja ettevalimistatud programmiga juba suurema grupi (10-20 osalejat) ette, mis leiab aset Kärü Südamekodu.

Tabel 14

Teenused teistele asutustele	Ürituste arv	Osavõtjate arv
Südamekodu Kärus	16	196

11. Raamatukogu kui kohalikku pärandit jäädvustav, elukestvat õpet toetav ja vabaaja võimalusi pakkuv kultuurikeskkond

Türi valla raamatukogud teevad aktiivset koostööd kõikide valla haridus- ja kultuuriasutustega, kohalike kodanikuühendustega, MTÜdega. Esmakordselt viidi läbi suuremaid ühistegevusi ka Järva Vallaraamatukoguga ning Järvamaa Keskraamatukoguga.

Samuti kaasati esmakordselt raamatukogu tegevustesse ka kohalikud ettevõtjad. Peamisi koostööpartnereid võibki pidada ka enim toetavateks asutusteks: Türi Põhikool, TÜG, Türi Päevakeskus, Türi Kultuurikeskus, Türi Kogukonnaselts, eraettevõtjad Lisanne Lepind, OÜ Paradiisi Mesila, Fie Marika Kasemägi. Viimased toetasid Türi valla täiskasvanute lugemisbingot auhindadega. Raamatukogu avamispeol käis ette lugemas raamatut meie lugeja, näitlejatar Elis Järvsoo. Maaraamatukogudega teevad koostööd Käru kool ja lasteaed, Retla –Kabala kool ja lasteaed, Laupa Põhikool, Väätsa Põhikool ja lasteaed, Väätsa Rahvamaja, Kabala Rahvamaja

Koostöös Türi Vallavalitsusega toimub kõikides Türi valla raamatukogudes juba mitmendat aastat kaasava eelarve hääletamine.

Valla sünnipäevanädalal olid Türi valla raamatukogudes külalislaenutajad Türi vallavalitsusest: Kati Nõlvak, Mart Järvik, ElarNiglas. Ametnikud olid tublid, said oma tööga igati hakkama ja ka lugejatel oli elevust kui palju.

Türi raamatukogu osales oma tegevustega enamikel valla suursündmustel (Perefestivalil Murumoori Mängupargi sünnipäeval, kohvikute päeval, aga ka arvamusfestivalil. Raamatukogu direktor korraldas dialoogiringi „Kuidas luua Türist maailma parim elukeskkond?” Mitu korda käisid külas eakad

Türi raamatukogus toimusid reisiõhtud, kus esinesid raamatukogu lugejad Ann Valang, Kaia Mõistlik ja Leelo Kivirand. Väga hea koostöö on raamatukogul laulja ja luuletaja Tarmo Selteriga, kes käis Türil esitlemas ka oma luuleraamatut „Lihtsad sõnad”. Peale seda on ta veel üles astunud koos Aili Aviga kohvikute päeval ning olnud ka noorte etluskonkursi žüriis. Veel käisid lugejatega kohtumas ja esitlesid oma raamatuid Türi raamatukogus Tarmo Vahter, Priit Kalev Parts, Kai Vare, Mae Lender. Raamatukogu sünnipäeval, mis kattus lugemisbingo lõpupeoga, esines lauljatar KeitlinJüristo. Väga huvitava Türi ajalooloenguga esines seal ka Väätsa Jalgrattamuuseumi asutaja Valdo Praust.

Toimusid loengud tervise teemal, näiteks Aasta õe tiitliga pärjatud Laura Oisalu käis pidamas loengut vaimse tervise teemadel. Tema koos esines kitarril Tarmo Selter.

2022. aastal oli raamatukogus vabatahtlikuna abiks sakslanna Viola Mayer, kes hakkas kord nädalas raamatukogus korraldama huvilistele sakse keele kohvikut. Tavaliselt käis koos kuni viis inimest ja osalejad ise olid väga rõõmsad ja rahul. Keelekohvik kestis kuni Viola lahkumiseni Saksamaale. Mitme raamatu autor Anu Pink pidas käsitöönädalal loengu „Millised need rahvarõivad siis on?”. Ka see üritus oli rahva seas menukas. Aasta jooksul korraldati üle 8 näituse.

Türi raamatukogul on väga toredad sõbrad- eakad Pihlapuu Seltsist, kellele korraldati erinevaid üritusi, näiteks viktoriine, memoriinimänge, ettelugemisi, liiklusohutusteemalise tunni. Korraldati ka teabepäeva, kutsudes sotsiaaltöötajad tutvustama eakatele erinevaid toetusi, seadusi jne.

Türi raamatukogu koostöös kogukonnaga algatas Ukraina sõja esimestel päevadel kogumisaktsioonid, mille käigus kogusime abivajatele esmatarbekaupu, voodipesu, patju, tekke jne. Veidi hiljem hakkasime koguma ka koolitarbeid, joonistustarbeid jne. Koguti ka kaevikuküünalde tegemiseks vajalikke vahendeid. Kogumisaktsioonidega liitusid ka kõik teised Türi valla raamatukogud.

Oisu raamatukogu teeb samuti väga tihedat koostööd kogukonnaga ja on muutunud tõeliseks kogukonnakeskuseks ning inimeste armastatud kooskäimiskohaks. Raamatukoguhoidjad aitavad kaasa mitmete kohalike sündmuste korraldamisel, korraldavad ise kogukonnale suunatud üritusi ja teevad tihedat koostööd teiste naaberasutustega ning seltsidega

Raamatukogude aasta tähtsaimadüritused Oisus olid raamatukogude aasta avamisel raamatukoguhoidja Laura Otsuse ettelugemine 12.jaanuaril Piret Raua raamatust „Tobias ja teine b“. Seejärel oli huvilistel võimalik telerist vaadata Raamatukogude aasta avamise otseülekannet.

Kevadel toimus kohtumine jutuvestja, maailmaränduri ja kirjaniku Ena Metsaga. Ena Mets rääkis lugusid teemal „Inimhetked ja kohtumisretked”.

Jaanilaupäeval toimus taas traditsiooniline Oisukandipäev, kus raamatukogu oli väljas nuputamise töötoaga, ühtlasi oli see hea võimalus kutsuda lapsi osalema suvelugemise programmis. Töötoas sai lahendada ristsõnu, värvida pilte ja panna kokku ribadeks tükeldatud luuletusi

Suve lõpus leidis aset Raamatuhoovi kohvik Oisukandi hoovipäeval. Avatud oli kohvik, töötas märkide meisterdamise töötuba, laste mängunurk ja vanade raamatute taaskasutuslett. Kell 12.00 esines padusajus Zinovjevite perebänd. Anneli JaasmaKahala raamatukogust ja Liina Jeena Laupa raamatukogust küpsetasid jooksvalt krõbedaid vahvleid.

Põhilised koostööpartnerid on Retla-Kabala Kool koos lasteaiaga. Aastaid on raamatukogu toetaja olnud kohalik kultuuriselts MTÜ OKAS ja ürituste korraldamisel on tihti abiks ka Oisu rahvamaja. OÜ Estonia toetas raamatukogu läbi MTÜ OKAS-e ja ostis raamatukogu kasutusse kohviaparaadi, et oleks mõnusam üritusi läbi viia ja koosolekuid pidada.

Raamatukogu oli kaasatud ka MTÜ OKAS-e projekti „Rahatark Oisukant“. Projekti käigus toimusid rahvamajas huvilistele mitmed rahatarkust õpetavad ja investeerimist julgustavad koolitused (näiteks Rahakratt, Jekaterina Tint) ja üks osa projektist nägi ette selleteemaliste raamatute soetamise Oisu raamatukogule. Hetkel on seltsi poolt raamatukogule ostetud üle kümne raamatu, kuid kuna raamatud saabusid alles aasta lõpul, siis arvele võtmise akt vormistatakse 2023.aastal.

Laupa raamatukogul on kõige parem ja tihedam koostöö Laupa Põhikooliga. Toimub meeldiv vastastikune suhtlemine ja vajaduse korral abistamine. Näiteks on raamatukogul võimalik kasutada oma üritusteks kooli ruume ja kaasata tegevustesse õpilasi ja õpetajaid; uudised raamatukogu tegemistest, mis on seotud kooliga, pannakse kooli Facebooki lehele; raamatukogul on võimalus kasutada kooli värviprinterit ja koopiamasinat; Laupa mõisa külalistele tutvustatakse ka raamatukogu; raamatukoguhoidja kutsutakse kaasa kooli väljasõitudele ja jõululõunasöögile.

Raamatukogu püüab toetada kooli tegevust ka ise, näiteks: abistab printimisel, kui kooli arvutid ei tööta või toonerid on tühjad ja dokumenti on vaja; paneb kirja Laupa kooli kohta ilmunud artiklid – kool on seda vajanud näiteks erinevate aruannete koostamiseks; kuulab ära ja vahendab inimesi, kes koolivälisel ajal majja tulevad, võtab kulleritelt vastu pakke, otsib ja leiab koolis kaotatud telefone, kontrollib maja tulesid ja uksi jne ning aitab korraldada kooli erinevaid teemanädalaid ja -päevi, mardilaata jm üritusi.

Raamatukogude aasta puhul õppisid Laupa kooli õpetajad ära raamatukogutantsu, mida esitati ka kooli kevadpeol.

2022. aastal oli Laupa raamatukogus 53 erinevat näitust-väljapanekut, mis olid mõeldud nii õpilastele kui ka täiskasvanutele. Kõige populaarsemad ja huvipakkuvad olid ilu- ja õigekirjavõistluse tööde väljapanekud, samuti Laupa kooli õpetajate ja töötajate käekirjade äraarvamismängu „Kes nii kirjutab?“ kirjutised. Palju vaadati ja uuriti näitust „Minevikust tänapäeva – Laupa kool 100“, kus olid välja pandud näiteks vanad õpikud ja koolitööd, samuti Laupa kooli koolivorm. Seda näitust said uudistada nii kooli vilistlased, kes olid tulnud kooli kokkutulekule, kui ka praegused õpilased-õpetajad. Huvitav oli ka vanade aabitsate väljapanek, mis tekitas nii mõneski vaatajas nostalgiahetki

Käru raamatukogus käib aktiivselt koos Memmeklubi, kuhu raamatukoguhoidja kutsub erinevaid külalisi esinema. Emmede ja beebide hommikuring pakub noortele emadele olulisi lapse kasvatamise nõuandeid ja meelelahutust. Käru raamatukogu teeb lisaks koolile ja lasteaiale tihedat koostööd ka Käru Südamekoduga, kus ta pakub sealsetele elanikele lihtsamaid mõtteharjutusi.

Väätsa raamatukogu teeb koostööd nii kooli kui ka lasteaia. Türi valla sünnipäevanädalal toimetab raamatukogus külalislaenutaja, kes kohtus ka õpilastega ning vestles ka lugejatega. Koos Väätsa rahvamajaga korraldati isadepäev, mille raames külastati ka raamatukogu, kus raamatukoguhoidja tutvustas ruume ja viis läbi liiklusviktoriini.

Suurim näitus raamatukogus oli Väätsa jõuluvaateakende näitus, mis on populaarne turismimagnet üle Eesti. Pidevalt on vaatamiseks väljas ka laste joonistused.

Kabala raamatukogutegi koostööd nii algkooli- kui ka lasteaia. Samutiosaleti esmakordselt Kabala Laulu- ja tantsupeol oma tegevustega. Aprillis käisid esinemas Kabala raamatukogu kutsel muusikud ja laulusõnadeloojad Kristel ja Mait Vaik. Kuigi kuulajaid oli kesiselt, anti ikkagi suurepärase kontsert. Hiljem oli raamatukoguruumides luuletöötuba, kus Sander Seire õpetas riime seadma. Paberlillede töötoas said huvilised meisterdada Piret Hanshmiti juhendamisel paberlilli.

Sügisel külastas raamatukogu Ena Mets, kes esines kahel korral lastele.

Kahala raamatukogu ja kogukonnaga koostöös avati Kahala mänguväljak, mis oli raamatukogu kohta täiesti midagi uut. Sel olid aga väga positiivset tagajärjed, sest raamatukogu sai Kahalas pildile. Kahala raamatukogus toimus ka kohtumine jutuvestja Ena Metsaga. Koos käivad eakad, kellega peetakse sünnipäevaid, meisterdatakse, loetakse, tähistatakse erinevaid tähtpäevi jne.

12. Raamatukogu koolituskeskusena kasutajatele.

Raamatukogus viiakse kõige enam läbi rühmakoolitusi raamatukogutundide raames kooliõpilastele. Tutvustatakse raamatukogu, viiakse läbi RIKSWEBI koolitusi, tutvustatakse uusi raamatuid jne. Samuti korraldati käsitöökoolitusi. Mitmel korral käis Aime Linke läbi viimas kaardi meisterdamise töötuba nii Türil kui Oisus. Türil õpetati ka nõõpide etteõmblemist, kudumite parandamise töötuba, Põhiliselt on töötubades olnud osalejateks täiskasvanud.

Türil korraldati eakatele teabepäev uute seaduste ja määrustega kursis hoidmiseks. Väga palju korraldatakse arvutialaseid individuaalkoolitusi. Seal sihtgrupiks eakad. Paljud eakad on arvutite kasutamisega väga hädas. Paljud teenused on kolinud internetti, aga eakad ei oska arvutitki kasutada, rääkimata kusagil pangas toimetamisest, elektripakettide tellimisest vms. Väga palju vajatakse abi pangatoimingute juures. Kui aga vanur keeldub arvutihiirt puudutamast ja palub, et töötaja tema eest toimingu ära teeks on probleem, sest mitmed raamatukoguhoidjad ei soovi minna võõra inimese pangakontole, et seal mingeid tehinguid teha. Siis ongi need eakad, kes ei soovi isegi juhendamise järgi arvutis pangtehinguid teha, suunatud sotsiaaltöötaja juurde. Raamatukogus käib koos igal neljapäeval ka poistegrupp, kes õpivad malet. 2022. aastal on noorte maletajate arv kasvanud.

13. 2023. aasta tegevused

- Raamatukogu juurde MTÜ „Türi raamatukogu sõbrade selts” loomine;
- Arengukava tegemine;
- Raamatukogu fondi korrastamine;
- Jätkuv töö laste- ja noorte lugemisharjumuste tekitamisel ja suunamisel;
- Väätsa ja Kabala raamatukogus inventuuride läbiviimine.
- Kogukonnaga koostöö tihendamine (dialoogid, erinevad koostöövormid MTÜdega)
- Türil asuva struktuuriüksuses uue vaheseina paigaldamine

Direktor

Allkiri *Astrid Karpender*

/Astrid Karpender/

09.02.2023